

"Sulykolják kifulladásig"

Ezt is el című könyvét az év legjobban várt verseskötetként emlegetik, pedig még csak június van. A mindhárom műnemben, továbbá a gyerekirodalomban és tüntetések színpadain is tevékeny szerző arról próbált meggyőzni minket, hogy e ritkán látott népszerűség nem az ő érdeme, és hogy ez a fajta költészet folytathatatlan. Urfi Péter interjúja.

Magyar Narancs: A habitusodtól kifejezetten távol áll ez a szerep, mégis: nehezen idéznék fel a magyar irodalom történetéből olyan költőt, akit ennyire sztárként kezeltek az olvasói, mint téged az elmúlt egy évben.

Erdős Virág: Nem tudom, ezt miből szűrted le.

MN: Fel tudsz idézni olyan képet, hogy áll a magyar költő a színpadon, nem szónokol, nem beszélget, hanem kommentár nélkül felolvassa a verseit, amit ezrek mondanak vele, éljeneznek és tapsolnak...

EV: A mostani kötetem munkacíme sokáig az volt, hogy "Kattrin tovább dobol". Ez egy szerzői utasítás a Kurázszi mamából. A szövegkönyv szerint a darab utolsó jelenetében Kattrin, a néma, fogyatékos lány felmászik a háztetőre és hangosan dobolni kezd, hogy figyelmeztesse a szomszéd várost az ellene készülő támadásra. Nemrég láttam a darabot a Radnóti Színházban Zsótér Sándor rendezésében. Itt a döntő pillanatban Kattrin, a néma lány nem dobolni kezdett, hanem énekelni. Méghozzá szerbül. A nézőtéren, gyanítom, nem sokan voltunk, akik értettük akárcsak egyetlen sorát is, a dalnak mégis katartikus hatása volt. Szerintem valamilyen hasonló "helyi értéke" lehet az én tüntetéseken felolvasott verseimnek is. Ha a némák gyülekezetéből valaki kiáll és bármilyen formában "hangot ad" a fenyegetettség

régóta bennünk bújkáló érzésének, akkor annak a valakinek tapsolni fogunk. Nem őt és nem az irodalmi teljesítményt fogjuk ünnepelni, hanem magát a gesztust. Ettől még az a bizonyos illető nem lesz se "sztár", se jó költő.

MN: Valóban a kezedre játszik a kor, amiben élünk, és Orbán Viktor poétikai haszna nem elhanyagolható tényező, de elég abszurd állítás lenne, hogy a verseid kultikussá válása nem a te érdemed. Mások is írnak politizáló irodalmat, mégse lesz belőle sok ezer megosztás a Facebookon.

EV: Ez egyáltalán nem olyan biztos. Egy jelentős részükre -- pont a facebook nagyon is "szűrt" nyilvánosságának köszönhetően -- talán csak kevésbé látunk rá. De például az orulunkvincent.blog.hu-n már a 61. részénél tart a "jobboldali költők borzalmasan gyöngye versei" című, igazán szórakoztató sorozat. Ezek a versek a maguk közegeben nyilván nagyon is népszerűek, különben nem születne belőlük ennyi. Egyébként szerintem az igazán jelentős tömegeket megmozgató "nemzeti rock" dalszövegei mögül is abszolút kiérződik a költői ambíció, legfeljebb a tematika nem éppen a mi ízlésünk szerint való. De például nekem is többször küldtek már ismeretlenek olyan jószándékú, dilettáns versikét, amit a szerző állítása szerint az én egyik-másik versem inspirált. Ha ezeket a szövegeket egy kicsit "utánkövetjük", akkor kiderül, hogy ugyanúgy több száz megosztásokat értek el. Magyarán a versek facebookos népszerűsége az ég adta világon semmiféle korrelációban sincs a színvonallal. Verset ír boldog-boldogtalan, ez egy igazán ártalmatlan és gond nélkül akceptálható válságjelenség. Lehetsz akármilyen botcsinálta költő, az a lényeg, hogy szidd a rendszert.

MN: "Rímekkel megfejelt, katatón ritmusban elősorolt veszteséglisták" -- írod egy helyen a szövegeidről. Most, hogy ez a kötet megjelent, folytatod ezt a vonalat?

EV: Ez a kötet azért jött jókor, mert kábé mostanra kezdem úgy érezni, hogy ez az

irány több szempontból is folytathatatlan. Egyrészt ez a versforma a maga végsőkéig leredukált szerkezetével eleve a saját "lehetetlenségére" próbált reflektálni. Annyira egyszerű sémákat használ és olyan idegesítő monotonitással ismétli őket újra és újra, hogy az már fel kell hogy keltse az olvasóban is a gyanút, hogy ez a fajta formai sivárság nem fogyatékoság, hanem szándék. A szabályos rendben sorjázó, párosrímes strófák a verscsinálás lehető legprimitívebb sémáját sulykolják a kifulladásig. "Ezek nem versek, ezek csasztuskák", "kínrímek", "mondókák", "ennél még az ötéves kisfiam is jobb verset ír" -- reklamálnak a rosszakaróim, és közben nem is sejtik, hogy már régesrég besétáltak az én utcámba. Ugyanis pont ez a "poétikai nonszensz" vetítődik rá szándékaim szerint arra az etikai nonszensz-állapotra, amit a versek megjelenítenek. *Így* verset működtetni képtelenség, lehetetlenség, skandallum, de *így* a világot működtetni is képtelenség, lehetetlenség, skandallum, még ha látszólag ez is, az is "működik".

Másrészt?

Másrészt azért is folytathatatlan ez az irány, mert az alatt a szűk két esztendő alatt, ami alatt az *Ezt is el* szövegei születtek, nagyot fordult körülöttünk a világ. Ezek a versek mondhatni az "első döbbenet" versei, azé a hirtelen támadt, nagyon is keserű felismerésé, hogy atyaég, hová jutottunk, miféle rendszer kiépüléséhez is asszisztáltunk mi húsz éven át. A pánik első percei után viszont most sejtésem szerint az apátia hosszú évtizedei jönnek, egy velejéig igazságtalan társadalmi berendezkedés csendes konszolidációja. És ez nyilván íróként is egy egészen másfajta hozzáállást kíván. Itt már nem elég "rácsodálkozni", és három lépés távolságból fogni a fejünket. Sőt, ha művészként egy kicsit is komolyan vesszük a hivatásunkat, akkor szerintem okosan tesszük, ha taktikát váltunk. Én legalábbis szeretnék mostantól még inkább leszámolni a saját kényelmes és arisztokratikus kívülállással és megkísérelni valahogy ténylegesen "testközelbe" kerülni a nyilvánosság elől amúgy is egyre inkább elzárt "mai magyar valósággal". Hogy ha mást már nem is, legalább hitelesen "dokumentálni" lehessen a katasztrófát. Megörökíteni, számba venni,

szavakat találni rá. Mélni a téli éjszakát, mint birtokát a tulajdonosa.

MN: Fontos neked, hogy itt laksz, a Józsefvárosban?

EV: Igen, sőt, azt hiszem egyre inkább. Ennek persze ezer oka van, az első fiam például pont egy hónappal azután született, hogy ide költöztünk. Emlékszem, mikor a férjemmel -- és a nagy hasammal -- először bóklásztuk körbe a környéket, egészen elementáris hatással volt ránk a koranyári nyüzsgés, az ablakokba kitergetett és a kapualjakba kitüremkedő permanens családi vircsaft, a csutkára tekert lakodalmas rock végtelenített ünnepi extázisa, az egész vad és vidám, bensőséges és ordenaré, színekben, szagokban tobzódó eleven káosz, amivel szembetaláltuk magunkat, főleg a Nádor utca pedáns kriptahangulata után, ahol azelőtt laktunk. Ráadásul akkor még nagyon sok volt a beépítetlen foghíjtelek, amit persze senki se gondozott, úgyhogy az ember útját szabályos kis ecetfaligetek szegélyezték, és ettől keletkezett valami fura, mediterrán filing. Mintha mindig valahol a közelben lenne a tenger. Mostanra persze sok minden megváltozott, beszűkültek és átrendeződtek a terek, a mi utcánk végén például leszállt egy úrhajó (Corvin Pláza), amitől csak még eklektikusabb és valószerűtlenebb lett az egész környék. De az itt élők hálistennek nem adják meg magukat egykönnyen, a Corvin negyed dizájnos szökőkútjában nyaranta továbbra is a Práter utcai gyerekek dagonyáznak.

Mutattál itt a körút sarkán egy ismerős koldust.

Igen, vele jó barátságban vagyok, egy fél lábú, vak bácsika, aki reggeltől estig itt áll a sarkon és koldul. Egyébként egy közeli hajléktalanszállón lakik, és lelkes rajongója a kortárs magyar irodalomnak. Mikor tavaly télen ment a rádióban a *Pimpáré és Vakvarjúcska*, örömmel újságolta, hogy hallotta. Több versemben is szerepel és egyébként igazad lehet: talán a kötet borítójára került graffiti fura, mankós figurájából is az ő szomorú alakja sejlik elő. Amúgy pont mostanában gondolkodtam el rajta, hogy a mindennapoknak milyen kijózanítóan kíméletlen keretet ad az ő

szüntelen jelenléte. Bárhová indulunk reggel, bárhonnán érkezünk meg este, ő ott áll a sarkon és tartja a dobozkáját. Ettől valahogy az egész életünk eleve más kontextusba helyeződik. Még nyilvánvalóbb és még inkább letagadhatatlan lesz a botrány, amiben élünk. A gyalázat, amiben térdig járunk. Nem lehet nem belegondolni: Krisztus után kettőezer-tizenháromban, Budapest kellős közepén áll a sarkon egy vak, féllábú, hajléktalan öregember és koldul. *Amúgy* persze minden rendben. Az ég kék, a villamosok járnak, mi egy csésze kávé mellett interjúzunk a Stexben és Magyarország egyre jobban teljesít.

MN: A most megjelent kötet is innen indult, a hajléktalanoktól és a tárcáktól.

EV: Igen. A Népszabadság hétfői mellékletének van egy irodalmi sorozata. A szerkesztők évente felkérnek négy író (tavaly történetesen Grecsó Krisztiánt, Cserna Szabó Andrást, Láng Zsoltot és engem), hogy heti váltásban írjanak egy-egy tárcanovellát. Ez szerzőként évi 12 szöveget jelent, ami az én mércémmel mérve beláthatatlan mennyiség, úgyhogy elhatároztam, hogy készítek egy interjú-sorozatot hajléktalanságban élő emberekkel, és majd ebből próbálok meg kihozni valamit. Több novella-szerűség is keletkezett így, de egyszer valahogy úgy jött ki a lépés, hogy próza helyett vers kerekedett a dologból. Kétségbe voltam esve, mert vészesen közeledett a leadási határidő, úgyhogy egy hirtelen támadt ötlettel folyószövegbe tördeltem az egészet, és örületes szorongások közepette elküldtem Csontos Erika barátnőmnek, aki irodalomkritikus, és melleleg a legkedvesebb szerkesztőm és szívbeli bátorító. Gyakorlatilag nincs fontos szöveg az életemben, amiben ne kértem volna ki az ő véleményét. Most viszont mindenre el voltam készülve, többek közt arra is, hogy azt mondja, hogy ez egy kapitális zagyvaság, hagyjam a fenébe. Ő viszont legnagyobb meglepetésemre nem hogy lebeszélte volna, de lelkesen gratulált, úgyhogy végül mégiscsak vettem magamnak a bátorságot és elküldtem a lapnak a szöveget. Ez volt a *Na most akkor*. A szerkesztő válaszleveléből még kiéreztem némi tanácsalanságot, de miután lejött a szöveg, a mindenféle csatornákon felém áradó visszajelzésekből már világosan kiderült, hogy ez itt most valamit nagyon megérintett

az emberek lelkében. Még Geréb Ágnestől is kaptam egy titkos üzenetet, amire külön büszke vagyok.

MN: Ennek a széles körű, a versolvasó értelmiség körén jóval túlmutató sikernek az okát részben abban látom, hogy ezek a versek nem ideológiai konstrukciók, nem elemző jellegű megközelítések. Legfőbb retorikai eszközük a radikális mellérendelés: erős képek és helyzetek villannak fel gyors egymásutánban, de nem lesz belőlük narratíva, összefüggő magyarázat.

EV: Ez egy igazán szép és értő elemzés, nagyon köszönöm, a "radikális mellérendelés" különösen tetszik, úgyhogy lopom is, ha nem bánod. A legklasszabb, hogy ezek szerint forma és tartalom ebből a szempontból is összeér, és az általam választott "poétikai" eszközök már önmagukban is prezentálják a mondandó lényegét. Én ugyanis menthetetlenül romantikus alkat vagyok, mindig is az irodalom egyik fontos sanszának és (hülye szóval) "küldetésének" tartottam, hogy a szövegeknek (a maguk szimbolikus módján legalábbis) legyen bátorságuk végrehajtani azt a bizonyos módszeres és kíméletlen "dekonstrukciót", aminek hatására a fejünkben lévő -- sztereotípiákból, beidegződésekből és más "meg nem gondolt gondolatokból" összeálló -- rögzült struktúrák képesek mintegy varázsütésre lebomlani, hogy ezáltal egy kivételes, ritka pillanatra feltáruljon a dolgok úgymond "valós szerkezete". Márpedig a dolgok "valós szerkezete" nem hierarchikus jellegű, nem alá-fölérendeléseken, hanem épp ezen a bizonyos "radikális mellérendelésen" alapul. Akárcsak az egyetlen igazságos emberi társadalom szerkezete. Az irodalom ebből a szempontból szélsőségesen egalitárius beállítottságú. Ha a dolgok hiúságból, gyávaságból, becsvágyból és még tudomiséen miféle emberi gyarlóságból összeálló szövevényes szerkezetét visszabontjuk az alapokig, akkor ott állítása szerint egy "radikálisan mellérendelő" szerkezetet kapunk: minden ember egyenlő, egy vérből valók vagyunk te meg én, szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. Nem nagy ügy, de mégis: örök igazság, ezt, ha máshol nem is, a szíve mélyén mindenki pontosan tudja. És mikor egy társadalom veszélyesen eltávolodik ettől a tudástól, akkor jönnek a

költők, hogy emlékeztessenek rá.